

MEY ENSTRÜMANININ YAPISAL VE TEKNİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN UZMAN GÖRÜŞLERİ

Hasan Hüseyin Şahin*

ÖZET

Bu araştırma, Mey enstrümanın yapısal ve teknik özelliklerini ortaya çıkarmak ve çalgının standardizasyonu için yapılacak çalışmalara bir bakış açısı sunmak amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma, Mey enstrümanın özellikleriyle ilgili çalgı yapım ustalarından edinilecek bilgiler ve teknik özelliklerini ortaya çıkarması nedeniyle önemli görülmektedir. Araştırma verileri belgesel tarama ve görüşme yoluyla toplanacaktır. Bu araştırma nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılandırılmıştır. İstanbul'da bulunan Ali Rıza Acar, Özgür Altun, Celal Ağaç Mey yapım ustaları araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mey, Türk halk Müziği, Nefesli Enstrüman, Çalgı Yapım, Enstrüman.

EXPERTISE VIEWS OF THE STRUCTURAL AND TECHNICAL CHARACTERISTICS OF THE MEY INSTRUMENT

ABSTRACT

This research was carried out in order to reveal the structural and technical features of Mey instrument and to give a perspective to the studies to be performed for standardization of the instrument. This research is considered important because it reveals the information and technical characteristics of instrument making masters. The study data will be collected with literature review and interview methods. This research is structured using qualitative research methods and techniques. The working group is consisted of Mey manufacturing craftsmen; Ali Rıza Acar, Özgür Altun and Celal Ağaç who are living in Istanbul.

Key Words: Mey, Turkish Folk Music, Wind Instrument, Instrument Manufacturing.

---

* Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler enstitüsü Müzik Bilimleri Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, hasan_incirli@hotmail.com

1. GİRİŞ

Kökleri Helenistik Dönem Mısır' a kadar dayanan Mey çeşitli coğrafyalarda, çeşitli şekillerde insanlar tarafından kullanılmıştır. Geçmişten günümüze Mey ile ilgili elimizde sınırlı sayıda yazılı ve görsel kaynak vardır. Azerbaycan'da: "Balaban/Balaman"; Ermenistan'da: "Duduk"; Japonya'da: "Hichiriki" denilmiştir. Fakat Mey enstrümanı aynı aileden olsa bile insanların kendi coğrafyalarındaki müzikal yapıya göre şekillenmişlerdir.

"Mey, Türk Müziği'nde yüzyıllardır sevilerek kullanılan nefesli bir çalgıdır. Bu çalgı ağaçtan yapılmış olup ve ön tarafında yedi, arkada bir deliği vardır. Gövdenin ağız kısmında ses çıkarmak için geniş, uzun ve çift taraflı kamış kullanılır. Kamışın üstünde Mey'i akortlamaya ve sesin kaymasını önlemeye yarayan bir kıskaç takılır. Mey; "gövde", "kamış" ve "kıskaç" almak üzere üç bölümden meydana gelmektedir. Ayrıca, kamışın ağza gelen kısmına, kullanılmadığı zaman esneme olmaması için "ağızlık" takılır" (Ata, 2002: s. 205)

MEY'İN TARİHÇESİ

"Tarihi belgeler, bu çalgının oldukça eskilere dayandığını göstermektedir. Bugünkü form ve kullanım yapısı itibari ile büyük bir değişime uğramadığını söyleyebilmek mümkündür. Mey'in tarih içindeki konumunu araştırdığımızda tarih öncesi sitelerin arkeolojik bulgularına bakmak gerekir. Kamışın dayanıklı olmaması nedeniyle tarih öncesi sitelerde kamışlı çalgılar görülmemektedir. Kamışlı çalgılar hakkında elimizde bulunan en eski bulgu Helenistik Dönem Mısır'ına aittir. Farmer 17yy. çalgılarını tanımladığı kitabında, "kamışlı borulara Mait adı verilir. Dördüncü Hanedan'da hem uzun tiplerine hem kısa tiplerine rastlamaktayız. Bunlar muhtemelen modern obua gibi çift kamışla çalınmaktadır" (Farmer 1986:316) demektedir. Mait'in Mısır kalıntıları arasında bulunan Monaulos ile yakın benzerlik içerdiği, araştırmacı Picken tarafından kabul edilmektedir (Picken 1978:477). Yine Brüksel Müzesi'nde bulunan Mısır'a ait vazolarda, "Mait", "Monaulos" ve "Auloin'nin, Mey çalgısı ile benzerliği, çeşitli müzikologlar tarafından da kabul edilmektedir. Keza Anadolu' da bulunan bazı mozaiklerde de, Mey'e benzeyen çalgılara rastlanmıştır.

Mey enstrümanının yapısal ve teknik özelliklerine ilişkin uzman görüşleri

Türk müziği tarihi içindeki yazılı belgeler arasında, Mey ile ilgili olarak tesadüf ettiğimiz en eski kaynak, Marağalı Abdülkadir (1350?-1435) tarafından yazılan "Makâsidü'l-Elhan" adlı eserdir. Bu eserde, "Nayçe-i Balaban, surnaya benzer, surnayın talimi bununla yapılır, yumuşak ve hazin sesi vardır" (Bardakçı 1986:107) demektedir. Abdülkadir' den iki asır sonra yaşamış olan Evliya Çelebi'de Seyahatnamesi'nde: "Belban (veya Balaban Türkmen kamışlı düdüğü) Şiraz'da icat edilmiştir, zurnadakine benzer kалаğı yoktur. Türklerce çok kullanıldı. 100 çalanı vardır" (Çelebi 1315:C1) şeklinde tanımlanmıştır" (Ata, 2001: s. 205).

MEY İSMİNİN KAYNAĞI

"Mey isminin nereden kaynaklandığı konusunu düşündüğümüzde; nay-ı balaban veya nayçe-i balaban isminin günümüze yansımadır denilebilir. Bilindiği gibi Farsça "çe" küçültme ekidir. Nay ise eski İran dilinde nada'dan türemiş ve anlamı kamış olan bir kelimedir. Nay, Türkçe'de incelenerek ney olmuştur. "Ney, Farsça nay kelimesinin mehafefidir" (Öztuna1980:116). Mey kamışla çalınan bir çalgıdır ve kamış bu çalgıya karakteristik özelliğini verir. Büyük bir olasılıkla, mey kelimesi dilimize nay'dan incelenerek giren ney'den ayrılması için kullanılan bir kelimedir. Çünkü Ney, klasik müzikte kullanılan bir çalgıdır. Mey ise halk müziğimizde kullanılmaktadır. Üstelik Picken Folk Musical Instruments of Turkey adlı kitabında "Gaziantep'te, nay denilen ve Erzurum pazarı içinde yapılan mey gövdelerinin varlığından söz etmektedir" (Picken 1975:477). Bir başka bulgu ise Ermenistan'da, nay ismi ile de bilinmektedir (Haygayan Sovedan Sosyaliştagan Hanrakidaran.1997. Volume3:459). (Ata, 2001: s. 206).

"Mey eski lügatlarımız gibi, ferhenk ve kamuslarda da hiç izi bulunmayan bu çalgı adı, dolayısıyla şarkiyat ve müzikoloji dünyasının da meçhulü kalmıştır. İlk defa T.D.K sözlüklerinde, kendi ilk müşahede hatıramı haber verişim üzerine, yer aldı. İlk tarifi 1926'daneşrettim. Bu çalgı adından söz açtığım üç beş yazımdan bir veya ikisinde, kelime, mürettibinne yazık ki düzeltme kuruntusuna uğrayıp "ney" olmuştur" (Gazmihal, 2001: s. 40).

MEY BENZERLERİ ÇALGILAR

“Mey çalgısının benzerleri Asya kıtasında, Hazar denizi çevresinde de bulunmaktadır. Bunlar; Azerbaycan’da: “ Balaban/Balaman”; Dağıstan’da: “Yasti Balaban” ; Gürcistan’da: “Duduki” ; Ermenistan’da: “Duduk”, “Nay”; İran’da: “Balaban” Japonya’da: “Hichiriki” ; Kore’de: “Hyanpiri”; Çin’de: “Kuan”; Özbekler’de: “Balaban/Balaman”; Karakalpaklar’ da: “Balaban”; Kırgızlar’da: “Kamış Sırnay” ismiyle görülmektedir” (Ata, 2001: s.205).

MEY’İN HALK MÜZİĞİNDEKİ YERİ VE MÜZİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ

“Mey genellikle Türkiye’nin doğu bölgelerinde kullanılmıştır. Ses karakteri doğu illeri müziklerine çok uygundur. Ancak, günümüzde, kitle iletişim araçlarının etkileri, müzik eğitimi veren kurumların yaygınlaşması ve buna bağlı olarak özellikle profesyonel icra anlayışına dayalı nedenlerden dolayı, yurdumuzun hemen her bölgesinde yaygınlaşmıştır. Ancak bu bölgelerdeki bazı illerimizde artık kullanılmamakta ancak yurdun diğer bölgelerine yayılmaktadır. Yapısı nedeni ile kapalı alanlarda kullanılmıştır. Genellikle Mey çalıcıları zurna da çalmaktadır.

Mey çalınırken “def” çalınır veya ikinci mey “dem” denilen uzun hava üfler. Grupla çalındığı zaman renk sazı konumundadır ancak genellikle solo enstrüman olarak kullanılır. Genellikle “yol gösterme”, “gezinti”, veya “açış” adı verilen doğaçlama tipi formlarda kullanılır. Hüzünlü ve duygusal sesi bu formlara uygundur. Âşık sazı olarak da kullanıldığı görülmüştür. Bunu tipik örneğini ünlü yöre sanatçısı Ağa Keskin’de görmekteyiz. Çalıcı meyini çalar daha sonra sözlere geçer ve tekrar meyine dönerek sanatını icra eder. Ses sahasının bir oktavla sınırlı olması halk müziğimizdeki tüm parçaların çalımına izin vermez. Ancak bazı dizileri çalmak mümkündür. Nefesli bir çalgı olan Mey, yapısal olarak diğer nefeslilere göre farklı bir yapısı vardır. Çift taraflı ve büyük kamışlı olan bu çalgının kamışının büyüklüğü sese güzellik vermesi açısından avantaj, ancak kullanım açısından dezavantajdır. Neredeyse bu çalgıyı perdesiz bir çalgı olarak düşünebiliriz. Tüm hakimiyet dudaklardadır. Mey çalanlar, kendilerini, çaldıkları eseri söyler gibi hissetmek zorunadır. Dudaklara

Mey enstrümanının yapısal ve teknik özelliklerine ilişkin uzman görüşleri

hakimiyet de, bir ses sanatçısının sesine hâkimiyeti gibi olmalıdır. O anda, dudakların kamış üzerindeki baskısı da değişir. Bu durum çalması kolay gibi görünen bir çalgıya hâkim olmanın, uzun bir zaman dilimi içerisinde gelişebileceğini kabul etmeyi gerektirecek bir durumdur” (Ata, 2001: s. 206).

MEY'İN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

“Mey çok eski çift kamışlı, nefesli bir çalgıdır. Ülkemizde çok bilinen bir enstrüman olmasına karşın son yıllarda bu çalgının yaygınlaştığını görmekteyiz. Lirik, mistik bir ses yapısı insanı hemen etkilemektedir. Ağıt, aşk, seveda, ayrılık, doğa gibi konular bu çalgının sesi ile çok iyi anlatılmaktadır.

Mey’de 7’si önde 1’i arkada olmak üzere, 8 perde deliği vardır. Perde sistemi diatonik olup, 1 oktav ses genişliğine sahiptir. Geleneksel olarak cura (soprano), orta (tenor), ana (bas) isimleri ile adlandırılan 3 boyu vardır. Bugün artık değişik ses tonlarında meyller mevcuttur.

Mey iki bölümden oluşur. “Gövde” kısmı ve gövdenin baş kısmına takılan, yassıtılmış bir “kamış”tan meydana gelir. Sesin çıkmasını, baş kısmına takılan bu kamış sağlar. Ayrıca, kamışın kendi içinde akordunu yapan, kamışı çevreleyen ağaçtan yapılmış kısıp kullanılır. Mey’de perdeler sınırlı olduğu için yarım sesler (bemollü ve diyezli notalar), deliği yarım açmak koşulu ile elde edilir. Sadece tiz Fa (1.delik) biraz kuvvetli üflenirse Fa diyez sesi çıkar ayrıca az kullanılmış olsak da Do diyez 3 sesi Do perdesini biraz kuvvetli üfleyerek elde edilir. Onun dışında, bütün diyezli ve bemollü sesler, deliklerin yarım açılması ile elde edilir” (Kalın, 2012: s. 12).

MEY'İN BÖLÜMLERİ

BAŞ, ÜFLEME (KAMIŞ) KISMI

“Büyük nehir kenarlarında, sulak tarla kenarında doğal olarak yetişen içi boş kamışlardan yapılır. Gövdenin baş kısmına takılır. Mey’in sesi bu kamışla sağlanır, en önemli kısımdır. Silindir biçimindeki doğal kamış kaynatılarak yumuşatılır ve yassı hale getirilerek, oldukça ustalık isteyen bir işlemde geçerek yapılır. Bu sayede ses çıkması sağlanır. Gövdenin boyuna orantılı

Hasan Hüseyin ŞAHİN

olarak yapılmış ölçülerde kamışlar kullanılır. Zira kamışın boyu, genişliği ve çapı gövde ile doğru orantılıdır. Ana Mey'e takılan çok küçük bir kamış bozuk bir akordun çıkmasını sağlayacaktır. Kamışın kendi içindeki ayarını sağlayan, akortlayan, ince ağaç dallarından yapılan çubuğun birbirine bağlanması ile oluşturulan "kısaç" kullanılır. Ayrıca Mey kamışını kullanmadığımız zaman kısırcanın dışında diğer bir kısaçla kamışın üfleme yerini kavrayacak kadar dar şekilde yapılmış ağaçtan "mandal" ile kamışın ağız bölümü kapatılır" (Kalın, 2012: s. 13).

Kamış ile ilgili diğer bir kaynakta ise şu şekilde bahsedilmiştir;

" 1) Kamış – Mey'in kamışı <fagot>'unkine müşabihtir. Boyu ise zurnadan daha kısadır. Bin-netice temin ettiği ses de nispeten hafiftir. Geniş bir kamış ıslatılır, üst kısmı yontulup yavaşça ezilmek suretiyle imal olunur. 2) Kısaç veya kıskaç – Kamışı sıkmaya yarayan iplik bağıdır. (Gazmihal, 2001: s. 42).

GÖVDE

"Perde deliklerinin dizildiği, ağaçtan yapılmış, silindirik şekilde içi boşaltılmış ağaç borudur. Mey'in gövde kalınlığı iç çapı ile orantılı bir şekilde yapılır. İç çapı ise diğer nefesli halk çalgılarına oranla daha dar, ağaç kısmı ise kalındır. Sert ağaçlardan yapılması ses kalitesini artıracaktır. Örneğin iç çapı 9 mm, ağaç kalınlığı ise 7,5 mm bir Mey'i örnek verebiliriz. Genellikle kayısı ağacından iyi meyler yapılmaktadır" (Kalın, 2012: s. 13).

MEY'İN TEKNİK ÖZELLİKLERİ

MEY'İN AKORT SİSTEMİ

"Mey'in perde sistemi diatoniktir. Bugün uyguladığımız, halk müziğindeki en yaygın sistemde notaların duyuluşu farklı, yazılışları ise aynıdır. Örnek olarak "re"(D) tonlu bir ezgiyi re tonundan duyarız ama notalarını "la"(A) üzerinden yazarız. 4 nolu delikteki perdemizin nota ismi "si"dir. Yaygın olarak kullandığımız si bemol 2 sesini üfleme yolu ile yine 4. delikten de elde edebiliriz. Öyle ki 4. delik de "si bemol2"yi bulmak için üfleme şiddetimizi biraz hafifletip ve ağızlığı (kamış) biraz gevşek tutup üfleyerek "si" natürel notası, 2 koma

Mey enstrümanının yapısal ve teknik özelliklerine ilişkin uzman görüşleri

pesleşmiş olur ve “si bemol 2” sesini bulmuş oluruz. 7 nolu delik de ise “fa diyez” sesi çıkar. Yine üflememizi biraz hafifletip kamışı (ağızlık) çok az gevşek tutup üflediğimizde ise “fa diyez 3” sesi çıkar. Ayrıca “barak” havalarında “do diyez” notası biraz pes olarak basılmaktadır. Bu “do diyez 3” notasıdır. Bu sesi elde etmek için “do” perdesini yani 3. deliği kullanırız. 3. deliği kapatırız ve yine ağızlığı biraz sıkarak üfleme bölümünü daraltmış olacağız aynı zamanda üfleme şiddetini artırarak 3 koma diyez sesini kulağımızın da yardımı ile bulmuş olacağız.

Mey’de en önemli özellik üfleme bölümündeki kamışın üfleme şiddetinden oldukça fazla etkilenerek, aynı perdedeki sesin ani değişimini sağlamasıdır. Bu yüzden gövdedeki perdelere doğru basmanın yanında üfleme şiddetinin zayıf ve kuvvetli oluşu çıkan sesi hemen etkileyecektir. Burada kulağımızı çok iyi çalıştırmalıyız. Sabit akortlu bir enstrümanla beraber çalışmak, sesleri doğru tanımamıza yardım edecektir” (Kalın, 2012: s. 14)

ÇALIM ÖZELLİKLERİ

Mey enstrümanının çalımında dudak, nefes ve parmak hakimiyeti çok önemlidir. Her ne kadar perdeli bir enstrüman olsa da biz istediğimiz sesi doğru bir şekilde alabilmemiz için bu teknikleri doğru bir şekilde uygulamalıyız. Aksi takdirde enstrümandan istediğimiz sesleri alamayız. Mey enstrümanında sesin titreşimi kamışın dudakta kısılıp açılmasıyla yapılır. Mey’e karakteristik özelliğini veren bu titreşimdir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma Mey enstrümanının yapısal ve teknik özelliklerini ortaya çıkarmak ve çalgının standardizasyonu için yapılacak çalışmalara bir bakış açısı sunmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanmış çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- 1- Mey enstrümanı yapımında kullanılan yöntemler nelerdir?
- 2- Mey enstrümanı yapımında hangi ağaçlar tercih edilmektedir?
- 3- Mey enstrümanı için tercih edilen ağacın özellikleri nelerdir?

Hasan Hüseyin ŞAHİN

- 4- Mey enstrümanı yapımında kullanılan teknik özellikler ve aletler nelerdir?
- 5- Mey enstrümanı yapımında kullanılan kamışların özellikleri ve yapım aşamaları nelerdir?
- 6- Mey enstrümanın ölçüleri neye göre belirlenmektedir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Mey enstrümanın özellikleriyle ilgili çalgı yapım ustalarından edinilecek bilgiler ve teknik özelliklerini ortaya çıkarması nedeniyle önemli görülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılandırılmıştır.

2.1. Çalışma grubu

İstanbul'da bulunan Ali Rıza Acar, Özgür Altun, Celal Ağaç Mey yapım ustaları araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri "Belgesel Tarama" ve "Görüşme" yoluyla toplanmıştır. Konuyla ilgili verilerin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu alan uzmanlarının onayına sunulmuş ve uzmanların dönütleri sonucunda son halini almıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Mey Enstrüman Yapımının Kimden Öğrenildiğine İlişkin Görüşler

Mey enstrümanı yapımında kullanılan yöntemler nelerdir? Alt problemiyle ilgili bir adet soru sorulmuştur. Bulgular aşağıda gösterilmektedir.

1) Mey enstrüman yapımını kimden öğrendiniz?

Ali Rıza Acar

Babamdan öğrendim. Nuri usta derlerdi Tahtakale de herkes tanır. Düdükcü Nuri derlerdi. Ustam babam yani.

Celal Ağaç

Usta – çırak ilişkisi. Çalgıyla başladım. Genelde mey ve zurna çalıyorum. Daha sonra yapıma heveslendim. Yapan da pek yoktu. Çıraklık eğitimi de gördüğüm için yapabilirim diye düşündüm. Girdim başladım yani, güzel şeyler yaptım. Hâlen devam ediyoruz. Usta – çırak ilişkisi yalnız bağlamada değil. Enstrüman yapımı konusunda ustam Ayhan Karaman’dır. Şu an yapmıyor gerçi. Bir on yıl oldu bırakalı. Erzincan’ da vardı yine bir ustamız rahmetli oldu. Turan usta diye. Tabi Ayhan usta daha güzel, daha iyi yapıyordu. Doğru deliyordu. Bizde ondan öğrendik.

Özgür Altun

Mey enstrüman yapımını kendi kendime öğrendim. Deneme yanılma yöntemiyle.

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Mey Enstrümanı Yapımında Hangi Ağaçlar Tercih Edildiğine İlişkin Görüşler

Mey enstrümanı yapımında hangi ağaçlar tercih edilmektedir? Alt problemiyle ilgili bir adet soru sorulmuştur. Bulgular aşağıda gösterilmektedir.

1) Mey enstrümanı yapımında hangi ağaçları tercih ediyorsunuz?

Ali Rıza Acar

Erik ağacı başta olmak üzere kayısı, gül, abanoz, kral ağacı. Ama en tavsiye ettiğim erik ağacı.

Hasan Hüseyin ŞAHİN

Celal Ağaç

Erik, Akasya ağacı.

Özgür Altun

Yerli olarak erik, kayısı; ithal olarak pelesenk ve abanoz. Ama en iyisi erik ağacı.

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Mey enstrümanı için tercih edilen ağacın özelliklerine ilişkin görüşler

Mey enstrümanı için tercih edilen ağacın özellikleri nelerdir? Alt problemiyle ilgili bir adet soru sorulmuştur. Bulgular aşağıda gösterilmektedir.

1) Tercih ettiğiniz ağacın özellikleri nelerdir?

Ali Rıza Acar

Yüksek volümlü olduğu için eriği tavsiye ediyorum. Sesi güzel gelir.

Celal Ağaç

Çoğunlukla meyve ağaçları, lifli ağaçlar. Titreşim yapan ağaçlar. Lifli dediğimiz bu. Titreşimle içindeki suyu atıyor. Sonuçta ağızımızdan çıkan buhar suya dönüşüyor. Ama kumlu ağaçlar nemi hapsettiği için şişiyor. Bundan dolayı lifli ağaçlar tercih ediyorum.

Özgür Altun

Yağlı ve sert olması en önemli iki özellik.

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Mey Enstrümanı Yapımında Kullanılan Teknik Özellikler Ve Kullanılan Aletlere İlişkin Görüşler

Mey enstrümanının yapısal ve teknik özelliklerine ilişkin uzman görüşleri

Mey enstrümanı yapımında kullanılan teknik özellikler ve kullanılan aletler nelerdir? Alt problemiyle ilgili iki adet soru sorulmuştur. Bulgular aşağıda gösterilmektedir.

1) Mey enstrümanının yapımını anlatır mısınız?

Ali Rıza Acar

Ben genelde Malatya' dan alıyorum ağaçları. Oradan getirdikten sonra yaş olarak kesiyorum. Kestikten sonra deliğini deliyorum. Deliklerini deldikten sonra çatlamaşın diye kafalarını tutkallıyorum. 5 6 ay kurutuyorum. Ondan sonra işlemeye geçiyorum. Ağacı deliyorum yoksa kurumaz 5 6sene geçse bile. Ancak deliklerini deleceksin kendi halinde kuruyacak, fırın filan yok yani.

Celal Ağaç

İlk başta ağacın doğru zamanda kesilmesi lazım. İçindeki acı suyunun çekildiği zaman olması lazım. Ondan sonra 1 yıl kadar bekletiyoruz. Üzerindeki kabuğu kendisi atması lazım. Birde ağacı ikiye bölüyoruz uzunlamasına. 1 sene sonra kabuğu kendiliğinden atıyor ve biz bunu kare şeklinde kesiyoruz 3,5 veya 4 çapında. Sonra bunu tornada yuvarlıyoruz, üzerindeki posasını temizliyoruz. Ağacın içindeki acı suyu, asidi almamız için ağacı belli derecede fırınlıyoruz. Daha sonra tekrar tornaya bağılıyoruz ve silindir hale getiriyoruz. Sonra ağacı hangi çapta delinecekse boylarına göre deliyoruz. Deldikten sonra perdeleri ve sonra boğazlarını açıyoruz. Dış kalınlığını da yapıyoruz. Daha sonrasında zımpara ile tamamlıyoruz. Biz eskiden el bıçakları ile işliyorduk, şimdi sabit bıçak ile işliyoruz. Her tarafı aynı kalınlıkta oluyor.

Özgür Altun

Önce bana gelen ağacın yaş mı kuru mu olduğunu bilmem lazım. Ağacı biçiyorsun, kabaca enstrümanın şeklini veriyorsun. Eğer ağaç çok yaşsa o ağacı tutkallıyorsun, kurumaya bırakıyorsun. Eğer yaş bir ağaç delişe kabasını alıyorsun yine kurumaya bırakıyorsun, içindeki nemi atması için. Ağacın tam kuru olduktan emin olduktan sonra ağacı işleyebiliyorsun. Ondan sonra

Hasan Hüseyin ŞAHİN

---

enstrüman yapılabilir o ağaçla. Enstrüman bittikten sonrada akortlarını yapıyoruz, sonra yağa bırakıyoruz ağacı. Yağına doyana kadar ağacı yağıyoruz. Tekrar kontrol ediyoruz akortlarını. Sonra kamışlarını ayarlıyoruz. Ondan sonra çalınacak hale geliyor.

2) Yapım tekniğiniz ve kullandığınız aletler nelerdir?

Ali Rıza Acar

Yapım tekniğim dilin içerisini açmak için en önemli bir bıçağım var. Kendim yapmışımdır. Bu dükkanın değeri kadar değeri vardır gözüm gibi bakarım bıçağa yani. Onun yanında oluğu var, matkabı var, iskarpelası var saymakla bitmez.

Celal Ağaç

Kullandığım torna benim tasarımımdır. Delme için torna çok önemli. Normal kızaklı tornalarla olmuyor, doğru delmiyor. Bizde farklı 12 merkez deleriz. Delme konusunda sorunumuz yok yani. Zaten perdeler, yine iki punto arasında yukarıdan basmalı matkapla yapıyoruz.

Özgür Altun

Zaten bizim el işçiliği olduğu için çok fazla elektronik aletlerimiz yok. Ağaç bıçaklarımız, tornalarımız var. Ağacı kütük halinde kesmemiz için Hazar'ımız var, birde delme makinamız var perdeleri açabilmemiz için. Çoğunlukla el işçiliği.

3.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Mey Enstrümanı Yapımında Kullanılan Kamışların Özellikleri Ve Yapım Aşamalarına İlişkin Görüşler

Mey enstrümanı yapımında kullanılan kamışların özellikleri ve yapım aşamaları nelerdir? Alt problemiyle ilgili üç adet soru sorulmuştur. Bulgular aşağıda gösterilmektedir.

1) Mey enstrümanının kamışlarını nereden temin ediyorsunuz?

Ali Rıza Acar

Kendim yapmıyorum mey karşılığı Ali Zeynel Çiftçi' den, Adem Ceylan' dan, Aydın Hoca' dan alıyorum iş karşılığı.

Celal Ağaç

Ege bölgesinden temin ediyorum. Kesim zamanı da çok önemli.

Özgür Altun

Genel olarak Aydın bölgesinden getiriyoruz. Oranın kamışı mey kamışı yapımına daha uygun. Fakat bunların hangi mevsimde kesileceği, kurutma şekli çok önemli. Onlara dikkat edilirse güzel kamış çıkıyor. Yoksa bugün gidiyim kamış getireyim öyle olmuyor tabi ki.

2)Hangi cins kamışları tercih ediyorsunuz?

Ali Rıza Acar

Mey kamışında sert, çelik kamışları tercih ediyorum. Tınısı güzel olan. Mantar kamış olduğu zaman ses çıkmaz, onlar zaten 10 dakika sonra şişer kalır zaten.

Celal Ağaç

Dişi cins olması lazım.

Özgür Altun

Cins olarak benim onu anlatmam mümkün ama değil, ama en önemlisi su çekip şişmeyen, mantar olmayan kamış olması gerekiyor. Çok esnek, yumuşak kamış işimizi görmüyor.

3)Mey enstrümanının kamış yapım aşamasını anlatır mısınız?

Ali Rıza Acar

Hasan Hüseyin ŞAHİN

Kamışlar boğumlarından kesilir, tabii onun belli bir yeri var yani. Oradan kestikten sonra çelik tencerede kaynatıyorsun. Kaynattıktan sonra sıcak sıcak bıçakla üzerinden alıyorsun. Üzerini tamamen tesviye olacak şekle getirdikten sonra, kıskaçla büküyorsun el yardımıyla, yanlardan çatlıyor ama sonra yine tesviyesini yapıyorsun. Kalıba alıyorsun yani. Ondan sonra kalıpta bir, bir buçuk gün durması lazım. Sonra zımparayla ince işlere geçiyorsun, içini temizliyorsun sonra kalın zımpara ve ince zımpara ile bitiriyorsun.

Celal Ağaç

İlk başta kamışı nemlendirip boğum diplerinden kesiyoruz boylarına göre. İçindeki zarı alıyoruz. Sonra tornayla diplerini alıyorum meyın gövdesine tam otursun diye. Kabuğunu soyuyoruz, kıskaçlar ile eğme işlemini gerçekleştiriyoruz.

Özgür Altun

Gelen kamışın yapacağımız boyutlara göre kesiyoruz. İçinde bir zar var, o zarı zımpara ile alıyoruz. Daha sonra üstünden bir kat soyuyoruz. Sonra kaynatıp büküyoruz kamışı. Kalıba alıyoruz. Kuruduktan sonra kamış arkasına gerekiyorsa par meye takmak için ek parça koyuyoruz. Sonra işliyoruz kamışı, kıskaçları ayarlayıp çalınacak hale getiriyoruz.

3.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Mey Enstrümanın Ölçülerinin Neye Göre Belirlendiğine İlişkin Görüşler

Mey enstrümanın ölçüleri neye göre belirlenmektedir? Alt problemiyle ilgili bir adet soru sorulmuştur. Bulgular aşağıda gösterilmektedir.

1)Mey enstrümanın ölçülerini neye göre belirliyorsunuz?

Ali Rıza Acar

Mey enstrümanının yapısal ve teknik özelliklerine ilişkin uzman görüşleri

Bütün aşamaları var bizde. Benim kendi ölçülerim. Eskiden ölçü filan yoktu bir tane la ölçüsü vardı, şimdi binlercesi var. Tabi 50 seneden beri birikimimiz var. Tabi ki üstatlar yardım etmiştir. Üstat derken Dursun Kement olsun, bir Musa dayı olsun yardımcı olmuşlardır yani. Ben yapmışımdır bakın diyerekten o düzeyde gitmişimdir yani.

Celal Ağaç

Kendi ölçülerim zaten. Tabi hesabı var onların. Şu anda noter tasdikli ama patent için başvuracağım. Sazın eşiği belli değildi, eşiği yoktu biliyorsun. En alt perde fa diyez eşiktir. Meyde eşik olmadığı için fa diyez sesi tam gelmiyordu, ya fa geliyor ya da fa diyez 3 geliyordu. Alt sol perdesi yerinde değildi ses dik geliyordu bant çekiliyorlardı. Üst sol perdesi gene yerinde değildi dudak sıkıyorlardı, mi re sesine geldikleri zaman entonasyon problemleri yaşıyorlardı. Şimdi o sorunumuz yok, her şey yerli yerinde. Dizi olarak bizim sistemimiz diatoniktir. Çünkü perde aralarının hiç biri aynı ses değil.

Özgür Altun

Ölçüler deneme yanılma yöntemiyle baştan bahsettiğim gibi. Çok uzun bir sürede çıkarttım yaklaşık 7-8 senemi aldı istediğim ölçüleri bulmak.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma mey enstrümanının yapısal ve teknik özelliklerini açığa çıkarmak ve çalgının standardizasyonu için yapılacak çalışmalara bir bakış açısı sunmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmaya katılan üç çalgı yapım ustasının da elde edilen bulgular ışığında kendine ait teknikleri, materyalleri ve aletleri bulunmaktadır.

- 1- Mey enstrümanı yapımında en çok erik ağacı tercih edilmektedir. Bu ağaçlar özellikle lifli ve titreşimi bol, yüksek volümlü olan ağaçlardır.
- 2- Görüşme yapılan ustalar, mey enstrümanının ölçülerini kendi deneyimleriyle ve danıştıkları ustalar yardımıyla belirlediklerini söylemişlerdir.

Hasan Hüseyin ŞAHİN

- 3- Ustalara mey yapım teknikleri ve kullandığı aletler sorulduğunda torna haricinde tamamen el işçiliği ile çalgı yaptıklarını belirttiler.
- 4- Mey enstrümanının kamışlarını Ege Bölgesi'nden temin ettikleri ve sert, su çekmeyen, dişi cins kamışları tercih ettikleri belirlenmiştir.
- 5- Mey enstrümanının kamış yapım aşamasında, gelen kamışın belirlenen boyutlara göre kesimi yapılıp, içindeki zarı zımpara ile alınır. Daha sonra üstünden bir kat soyulup, sonra kaynatılıp bükülür ve kalıba alınır.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

1. Bu araştırma, Mey yapım ustalarının kullandığı tekniklerin gerekçelerinin detaylı analizinin yapılması ve kullanılan malzemelerin (kamış, ağaç) bu tekniklerle ilişkilendirilmeye çalışılması ve çalgının standardizasyonu için yapılacak olan çalışmalara bir kapı açacağı düşüncesini doğurmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ata, S. (2002, 4 Nisan). Mey Gövde Ve Kamış Yapımı. Folklor/Edebiyat, 32. 20.01.2017 tarihinde http://mey.gen.tr/Mey/docs/folkloredebiyat_2002-4.pdf adresinden alınmıştır.
- Gazmihal, M. (2001). *Türk nefesli çalgıları (2. Basım)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- Kalın, C. (2012). *Mey metodu* (1. Basım). İstanbul: Tij yayıncılık

Görüşmeler

- Celal AĞAÇ ile 05.02.2017 tarihinde yapılan kişisel görüşme.
- Özgür ALTUN ile 19.02.2017 tarihinde yapılan kişisel görüşme.
- Ali Rıza ACAR ile 26.02.2017 tarihinde yapılan kişisel görüşme.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Mey, one of the ancient musical instruments of Anatolia, is a wind instrument enthusiastically performed in Turkish Folk Music. Mey, which is made of wood or reed, has 7 holes on its front side, and 1 hole at his back side. Mey's main part is usually made of hardwoods such as plum or apricot tree. There is a "clip" in the reed part for tuning Mey, and a "mouthpiece" at the top for protecting Mey's shape when it is not used. Mey is mostly played in the Eastern Anatolia Region of Turkey in the past, nowadays it is possible to see Mey is used in almost every region. This research was carried out in order to reveal the structural and technical features of Mey instrument and to give a perspective to the studies to be performed for standardization of the instrument. This research is considered important because it reveals the information and technical characteristics of instrument making masters.

2. Method

This research is structured using qualitative research methods and techniques. The working group is consisted of Mey manufacturing craftsmen; Ali Rıza Acar, Özgür Altun and Celal Ağaç who are living in Istanbul. Research data were collected through "Documentary Screening" and "Interview". The interview form prepared by the researcher for the collection of relevant data was submitted to the approval of the field experts and was finalized as a result of the feedback of the experts.

3. Findings, Discussion and Results

In the light of the findings obtained, the three masters of the instrument production have their own techniques, materials and tools. Plum tree is the most preferred in the production of Mey instrument. These trees are particularly fibrous and have high vibration volumes. The interviewed masters stated that they have determined the dimensions of the instrument with their own experiences and with the help of the masters they consulted. When asked the masters for making techniques and the tools they used, they stated that they were practicing hand-made except for lathe. Mey instrument obtained from the Aegean region and hard, non-shrinking, female straws have been determined that they prefer. In the reed construction stage of the Mey instrument, the reed is cut according to the determined dimensions and the inside of the reed is sanded. Then, a layer is peeled from the top, then boiled and bent and molded.

In the light of these results the suggestions are stated below:

This research raises the idea that a detailed analysis of the reasons for the techniques used by Mey maker's masters will be made and the materials used (reed, tree) will be tried to be associated with these techniques and will open a door for the standardization of the instrument.